

Med revijami

„Novi List“, ki izhaja na Reki, je prinesel nedavno v feljtonu hrvatski prevod dr. Tavčarjeve povesti „Anton Gledjevič.“ —a—

Osvěta, listy pro rozhled v umění, vědě a politice, je dopolnila 33. letnik. Izmed člankov, objavljenih v zadnjem letu, omenjam: Kako Nemčija prodira na Vzhod; o avstro-ogrski nagodbi iz l. 1867. in njenih posledicah; o jubileju J. Vrchlickega; o drju. Fr. Lad. Riegru; o umetnostni vzgoji ljudstva; o Slovaki, njih razmerju napram Čehom, napram madjarizaciji je napisal K. Kálal štiri lepe članke. Vsak mesec prinaša Osvěta politični, literarni in umetnostni pregled. Nazori Osvěte so jako konservativni, kar se čuti osobito v literarnem in umetnostnem oddelku: niti enega modernega imena ne najdeš vmes! Znanstveni članki so pa včasih jako dobri. Slovansko vzajemnost goji Osvěta še po starem načinu.

Ant. Dermota.

Moderni revue je izdala že 3. šte. X. letnika. V prvi številki je bil prevod Maeterlinckovega „Čudeža v treh dejanjih, Sestra Beatrice“, ki je izšel tudi v posebnem odtisku. V drugi številki objavlja Jaroslav Hilbert članek „Monolog v tragediji.“ Hilbert konstatuje izprva, da je realistična drama s svojo novo tehniko le razbila stari stilizovani in munumentalni monolog, da bi ga baš raztrosila v strugo dialoga kot odlomke stavkov, kot posamezne besede, ki človeku uidejo, kot kretnje, kot odmore, — kar vse je komaj poznatno, pa vendar dobro podčrtano. Če bi zbral te odlomke, bi tvorili zopet stari monolog . . . A zopet se lahko pripeti, da ta realistična oblika utesnjuje dramatiko. Ta oblika se raztopi v ognju krepke njegove pesniške tvornosti in „dramatično bojišče, kjer se je dolgo operiralo z armadami mravljincev, se izpremeni v kraj, kjer nastopajo zopet obri, katerih moč je enaka sili diferenciranih polkov.“ Taka drama je po zunanji formi postala preprostejša, da se poveleča notranje in vnanje. Izkratka: monolog je produkt lirične sile v drami in po tej sili je treba določati opravičenost ali neopravičenost monologa v tem ali onem delu, ne pa po kakšnih dogovorjenih ali veljavnih zakonih. Kjer je krepka lirika služila tragiki, smo ga imeli, a izginil je, kjer se je drama izsušila . . .“

Ant. Dermota.

Splošni pregled

Dr. Vošnjakova sedemdesetletnica. V proslavo sedemdesetletnice svojega častnega člana in bivšega predsednika, dr. Josipa Vošnjaka, je priredilo „Slovensko pisateljsko podporno društvo“ dne 20. jan. t. l. v mali čitalniški dvorani v Ljubljani slavnotečen večer, ki je bil izborno obiskan. Gosp. jubilar je predaval odlomek iz svojih „Spominov“, ki izidejo, kakor čujemo, v posebni knjigi. Njegovemu pripovedovanju so sledili navzočni z veliko pozornostjo in se je nekaterim njegovim izvajanjem burno pritrjevalo. Vsekakor smo iz tega odlomka posneli, da bodo Vošnjakovi „Spomini“ jako zanimivi. Iz besed raznih govornikov, ki so proslavljali gospoda jubilarja, je morda marsikdo šele razvidel, kako vsestransko delaven je bil

g. dr. Vošnjak v svojem življenju! -- Prihodnji večer pa je bila njemu na čast glediška predstava, katere omenjamo še na drugem mestu. Gospod dr. Vošnjak se je ta dva večera, ki ju je prebil med nami, lahko prepričal, v kako dobrem spominu nam je, in vrnil se je v svojo domovino lahko z zavestjo, da je v sredini Slovenije, v beli Ljubljani, še mnogo src, ki čutijo odkritosrčne simpatije zanj.

J. S. Machar, češki pesnik, bo praznoval dne 29. t. m. svojo štiridesetletnico. V „rodoljubni“ češki družbi, pa tudi v krogu „priznanih“ čeških pesnikov se za ta jubilej seveda ne bodo mnogo zmenili, kajti Machar je vsled svojega političnega prepričanja kot realist-socijalist izključen iz srede „pravih“ narodnjakov. No, pa tudi on odklanja ponosno vsako skupnost z njimi. — Razen „Magdalene“, o kateri je „Ljubljanski Zvon“ v svoji lanski 12. številki obširneje poročal, je napisal še več knjig poezij, med njimi nekaj zvezkov sonetov, nadalje tri knjige sijajno pisanih feljtonov in pa čudovito odkritosrčno „Konfesijo literata“. O Macharju prinesemo morda še letos posebno študijo, za sedaj pa opozarjamo čitatelje na članek: *Socijalni problem v Magdaleni*, priobčen v socijalni reviji „Naši Zapiski.“ Spis je jako inštruktiven ne samo o Magdaleni, temveč tudi o Macharju sploh.

K. S.

Nekrolog o Simonu Rutarju. Izvestija S.-Peterburgskega slavjanskago blagotvorniteljnago občestva so v oktobrskem broju 1. 1903. prinesla nekrolog S. Rutarju iz peresa G. I. (ljinskega), mladega ruskega slavista, ki je pred letom dni bival v Ljubljani in se tu seznanil tudi osebno z našim blagopokojnikom: „Pišuščij eti stroki imelz slučaj lično poznakomitjsja vs Ljubljanč sž pokojnimz učenyumz vs janvarjě nynešnjago goda in ne mogz dostatočno podivitjsja jeho predannosti naučnýmz interesamz i jeho gorjačemu slavjanskomu patriotizmu. Osobenno nastojčivo dokazyvalz prof. Rutarz važnostz dlja Slovencevz kulturnyh svjazej so Serbo-Horvatami, stranu kotoryz onz osnovateljno izučilz po ličnimz nabljudenijamz.“

Dr. —ič.

Valerija Marréné-Morzkowská †. Poljski narod je zopet izgubil eno svojih najboljših hčera; dne 11. okt. l. l. je umrla v 70. letu starosti ena največjih Poljakinj 19. stoletja, Valerija Marréné-Morzkowská, prvoboriteljica za svobodo misli v poljski književnosti. Rojena je bila l. 1833. v vasi Zboženni na Poljskem; oče ji je bil francoski general Jan Malleta de Granvilli, mati Adela Krasinska. Oče njen je prišel za časa Napoleonovih vojsk na Poljsko, kjer je našel drugo domovino in izpremenil svoje ime v Maletski. To poljsko-francosko pokoljenje je vplivalo tudi na značaj in delovanje umrle poljske pisateljice. Po očetu je podedovala francosko svobodnomiselnost, po materi vročo domovinsko ljubezen. Skrbno vzgojena doma, je nadaljevala svoje študije v Pultavah in v Krakovu, kjer se je bavila posebno s slikarstvom, književnostjo in zgodovino umetnosti. Šele 16 let stara se je omožila z Mihaelom Marzkowskim, po njegovi smrti drugič z Vladislavom Marrénéjem, ki ji je umrl l. 1898.

Pisateljvati je začela l. 1857. Njen prvi roman „Novi gladiator“, ki je izšel tega leta, ji je pridobil takoj simpatije čitateljev, dasi njena svobodnomiselnost ni ugajala nekaterim tesnosrčnim kritikom poljskim. Temu romanu je sledila daljša vrsta pripravljalnih študij in potovanje v Italijo, kjer je ostala pisateljica daljšo dobo. Vtiski bivanja pod sinjim južnim nebom so se javljali tudi v njenih delih. Njena fantazija je prešla na bolj realna tla in se poglobljala v zagonetke socialnega življenja. Velik napredek se kaže v romanih „Jerzy“ 1864., „Augusta“ 1866., „Życie za życie“ 1867., „Muż Leony“ 1869., „Przeciw wodzie“, „Zofja“, „Mężowie i żony“ 1874., „Zasady i czyny“ 1878. in dr.